KAM MIZÍ BŘEHY

Návrh břehové linie a oživení vnitrozemí Bližné

Úvod

Navrhování krajiny je vždy hledáním křehké rovnováhy: na jedné straně stojí tlak na další rozvoj, na druhé potřeba uchovat přirozené přírodní procesy. Každý aktér do tohoto procesu vstupuje s vlastními prioritami a hodnotami, a zrychlující se tempo života i rozvoje tento střet dále umocňuje. A právě to se děje i na Lipensku, kde se Bližná nachází.

Celé území Bližné se nachází v Chráněné krajinné oblasti Šumava, která poskytuje útočiště řadě ohrožených druhů rostlin a živočichů a nese stopy bohaté historie. Oblast však zároveň láká tisíce návštěvníků ročně na největší vodní plochu v Česku, což s sebou nese svá úskalí. I takto rozsáhlá nádrž a její okolí má omezenou kapacitu a hranici únosnosti.

V návaznosti na turisticko-rekreační využití Lipenské nádrže ubývají volně přístupné břehy a nahrazují je oplocené soukromé pozemky s novou zástavbou. Podle platného územního plánu Černé v Pošumaví se v obci počítá s výstavbou na dalších 1,42 km², což odpovídá přibližně 200 fotbalovým hřištím. Znamenalo by to téměř zdvojnásobení současné zastavěné plochy, a tedy úbytek volně přístupných ploch a nezastavěné přírody. Takto rozsáhlá výstavba by zásadně proměnila charakter venkovské obce a fungování celého území. Výstavba v tomto rozsahu není v chráněné krajinné oblasti přípustná.

Hrozí ztráta veřejně přístupných břehů a krajiny

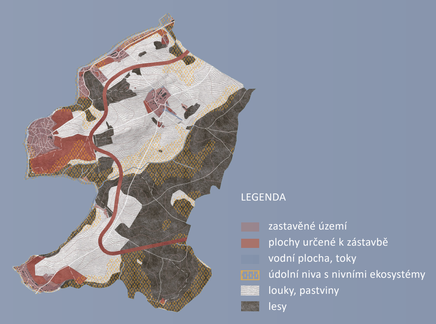

LEGENDA
- zastavěné území
- plochy určené k zástavbě
- vodní plocha, toky
- údolní niva s nivními ekosystémy
- louky, pastviny
- lesy

Koncept

BŘEHOVÁ LINIE PRO LIDI I PŘÍRODU + **OŽIVENÍ VNITROZEMÍ** = **KRAJINA JAKO ODOLNÝ A ŽIVÝ CELEK**

Břehová linie

Koncept břehové linie vznikl v rámci návrhu Specifické oblasti Lipensko, která zahrnuje všechny oblasti přiléhající k Lipenské nádrži. Má-li koncepce fungovat, musí ji respektovat všechny zahrnuté obce tak, aby se turisticko-rekreační využití a s ním spojené nátlaky, nepřesouvaly z jedné obce do druhé, z jednoho břehu na druhý.

Cílem břehové linie je definovat propojený, volně přístupný prostor podél břehu nádrže, který nabídne přírodní kontakt s vodou, možnost volného pohybu i rekreace v blízkosti přírody. Návrh břehové linie má zároveň sloužit jako nástroj ochrany přírodně cenných ekosystémů, krajinného rázu a také dálkových pohledů, které jsou zásadní součástí identity a hodnot tohoto území.

Jedná se o návrh preventivního nástroje územního plánování, který má zajistit, aby v nejatraktivnější části lokality – u břehu – nevznikaly bariéry, ať už ve formě neprůchodné zástavby, oplocení nebo jiných zásahů, které by zamezily volný přístup lidem a zvěři k vodě.

Břehová linie by tak měla být chápána jako ochranné a zároveň aktivní veřejné území.

Oživení vnitrozemí

Během minulého století přišla česká krajina o velkou část ze své přirozené síly a rozmanitosti. Voda z krajiny odtéká příliš rychle, druhová pestrost slábne, ekologická stabilita klesá a místa k běžnému pobytu člověku ubývají.

Pobřežní oblasti Bližné jsou přetížené a místní přírodě i obyvatelům by prospělo, kdyby se část dění přesunula dále od břehů, ale tam zase krajina nenabízí lidem mnoho důvodů k tomu ji navštěvovat, nebo využívat.

Smyslem oživení vnitrozemí je vrátit krajině podmínky, které umožní lidem, zvěři a rostlinám příjemný pobyt a pohyb. Návrh se řídí principy udržitelnosti a bere v potaz potřebu po nejen ekologické dlouhodobé stabilitě území.

LEGENDA

- řešené území – Bližná
- památné stromy
- křížky, kapličky
- stávající a navrhované výhledy
- veřejná prostranství
- vlaková stanice
- stávající a navrhované autobusové zastávky
- lodní doprava
- železniční trať
- silnice
- oficiální cesty
- nezpevněné a vyšlapané cesty
- obnovené historické cesty
- dřevěné chodníky, lávky
- modrá turistická trasa
- cyklotrasy
- vodní plochy
- vodní toky s přírodní úpravou koryt
- břehové porosty a litorální zóny
- protierozní opatření – meze, průlehy
- protierozní opatření – remízky
- liniová a solitérní zeleň
- doprovodná zeleň
- ekoton lesa a TTP
- zvláště chráněný druh – smrkovník plazivý
- vrstevnice
- budovy
- zastavěné území
- zastavitelná plocha
- zastavitelná plocha pod územní uzávěrou
- aktivní kamenolom Bližná
- trvale travní porosty – louky, pastviny
- lesy, skupiny dřevin rostoucí mimo les

BŘEHY

- současně přístupné břehy
- zpřístupněné břehy

NAVRHOVANÁ MÍSTA ZASTAVENÍ

1 Výhled na Tajvan
2 Naučná stezka rákosem
3 Vyhlídka na Lískoveckých skalách
4 Bliženská alej
5 Náves v Bližné
6 Háj u Radslavi
7 Radslavská alej
8 Posezení na Radslavském kopci
9 Posezení na mýtině
10 Hercekova naučná stezka
11 Útulna u Jezevčího lesa
12 Stezka rašeliništěm

Zonace břehové linie

LEGENDA
- Zóna divoká ekosystémová
- Zóna naučná ekosystémová
- Zóna přírodní
- Zóna přírodně rekreační
- Zóna rekreačně turistická

Zóna divoká ekosystémová

Cílový charakter:
Jedná se o nejcennější břehy z hlediska zachování přírodní rovnováhy a biodiverzity. Tyto zóny jsou útočištěm pro volně žijící faunu a flóru. Člověk do těchto zón téměř nezasahuje, příroda si tu žije vlastním tempem. Jsou to místa divokosti, proměnlivosti a svobody.

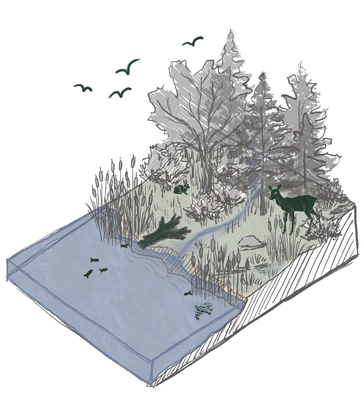

Zóna naučná ekosystémová

Cílový charakter:
Tato zóna spojuje ochranu přírody s příležitostí se o přírodě něco naučit. V praxi to znamená například naučné stezky s vyhlídkovými místy, dřevěné chodníky přes mokřady nebo ptačí pozorovatelny. Příroda je tu šetrně zpřístupněná, aby se návštěvníci mohli dívat, učit se a přitom ji neničili.

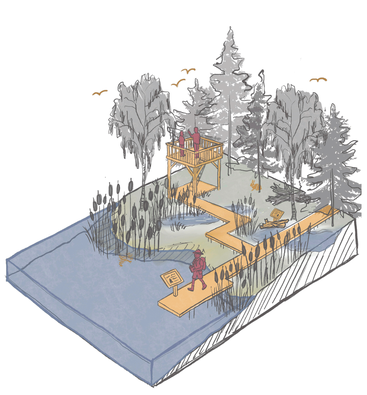

Zóna přírodní

Cílový charakter:
Zóny přírodních břehů jsou středem mezi divočinou a člověkem upraveným prostředím. Příroda tu hraje hlavní roli, ale je lehce „uhlazená". Jde o zachování přírodního charakteru území s pouze drobnými zásahy, jako je zajištění bezpečnosti návštěvníků, základní údržba vegetace, doplnění mobiliáře a pravidelná péče o stezky.

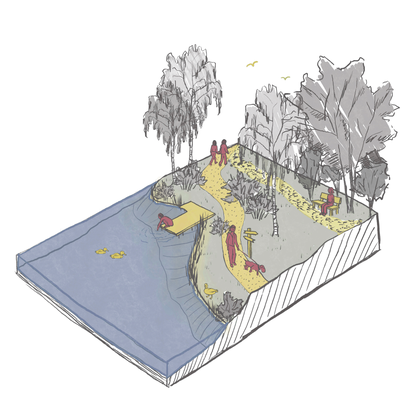

Zóna přírodně rekreační

Cílový charakter:
V této zóně se prolínají přírodní oblasti s těmi pro volnočasové aktivity. Břehy jsou pořád převážně přírodní, ale zároveň připravené pro rekreaci. V praxi to znamená třeba molo na koupání, posezení, stezka pro cyklisty nebo ohniště. Nejde o velké stavební zásahy, spíš o citlivé doplnění přírodního prostoru tak, aby si ho lidé mohli aktivně užívat, ale aby zároveň zůstala zachována krajinná atmosféra.

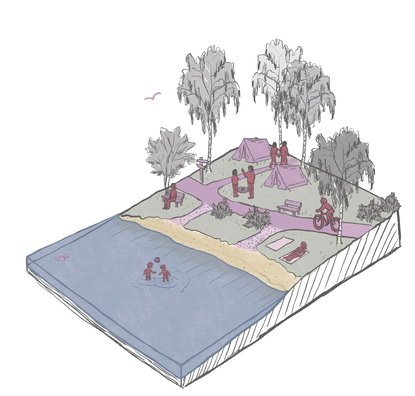

Zóna rekreačně turistická

Cílový charakter:
Zde je už hlavní režisér člověk. Břehy jsou přetvořené tak, aby vyhovovaly masovému využívání, například písečné pláže s pozvolným sestupem do vody, sportovní areály, půjčovny lodí nebo promenády s kavárnami. Přírodní prvek ustupuje do pozadí, hlavní je dostupnost, pohodlí a nabídka aktivit. I tady se příroda prosazuje, už ale jen například formou menších skupin stromů a keřů.

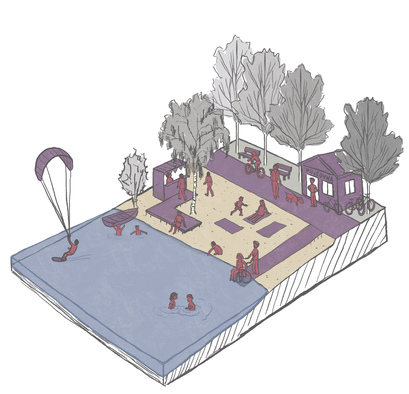

Oživení vnitrozemí – příklady navrhovaných míst zastavení v krajině

Naučná stezka rákosem

STAV

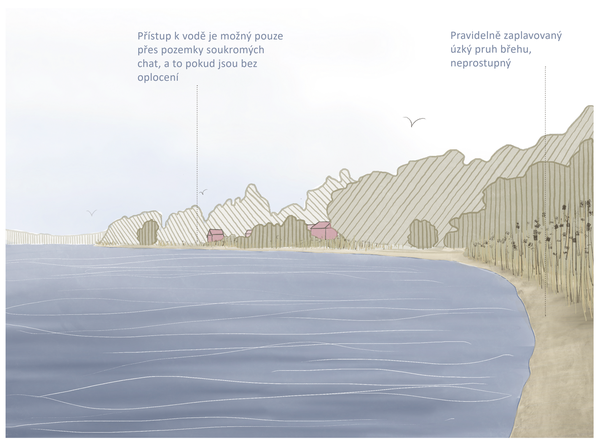

NÁVRH

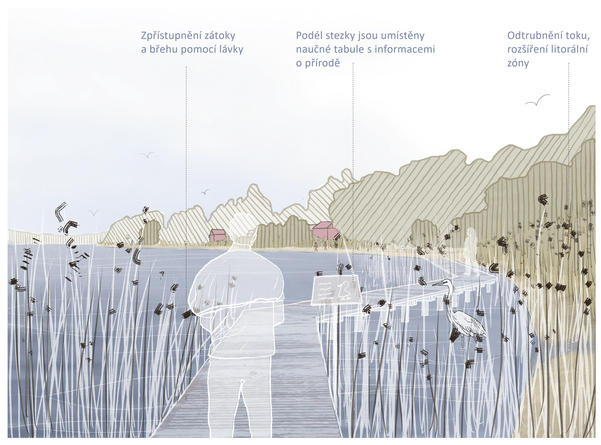

Vyhlídka na Lískoveckých skalách

STAV

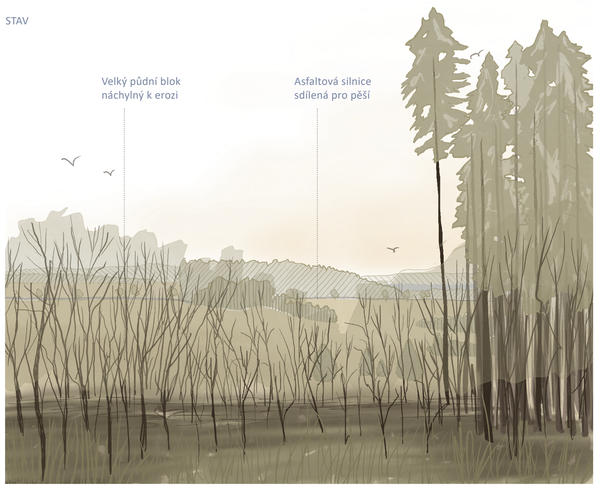

NÁVRH

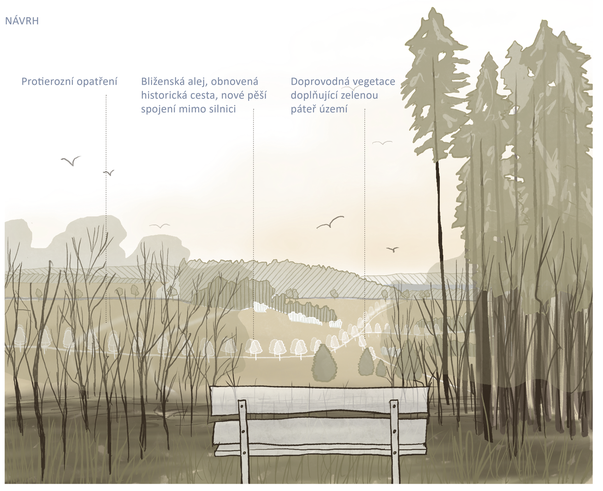

ČVUT ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FA ČVUT diplomní projekt
15120 Ústav krajinářské architektury
Ateliér Salzmann / Bečvářová / Pozdech

Krajina Lipenska – vybraná případová studie
Bc. Paola Recmanová
letní semestr 2025